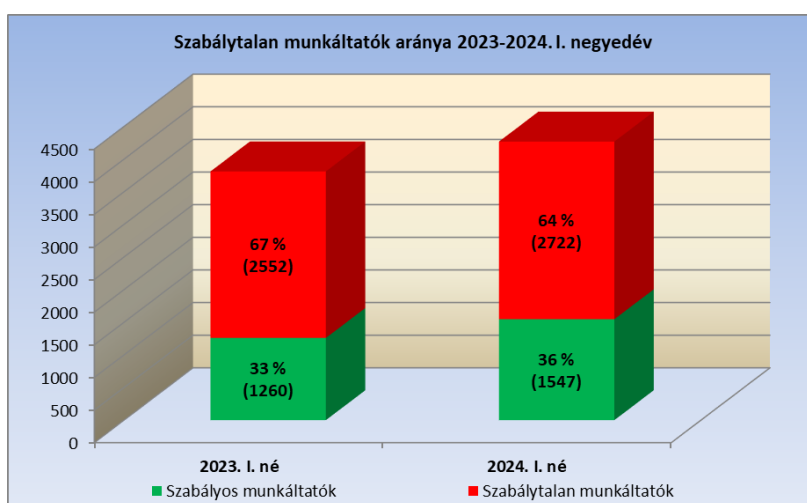

A foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzések tapasztalatai (2024. január 1. – március 31.)

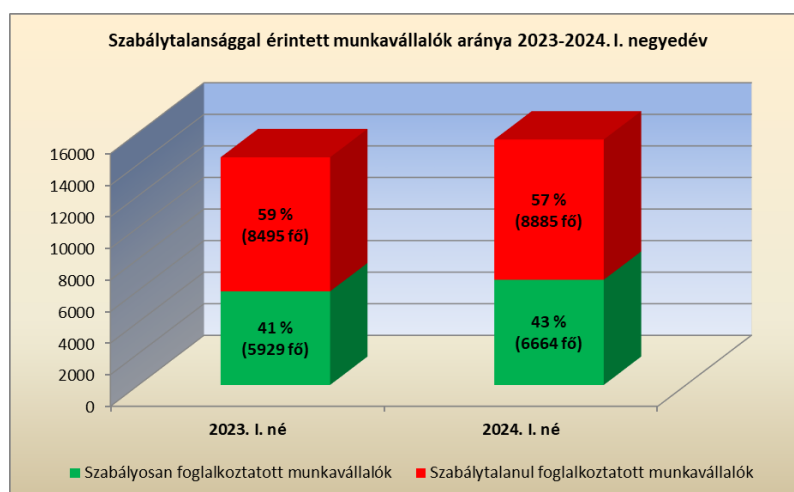
1. Főbb ellenőrzési adatok

2024. március 31. napjáig a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság összesen **4 269 munkáltatót** ellenőrzött, a vizsgálatok során a **foglalkoztatók 64 %-nál tárt fel munkaügyi jogsértéseket**, amelyek az ellenőrzés alá vont **munkavállalók (15 549 fő) 57 %-át érintették**.

2023. első negyedéhez viszonyítva az **ellenőrzések számában** (2023. március 31-ig: 3 812 db) **növekedés**, a **szabálytalan munkáltatók arányában** pedig (2023. március 31-ig 67 %) **három százalékos csökkenés** tapasztalható.

Az **ellenőrzéssel érintett munkavállalók számában jelentős növekedés** tapasztalható (2023. március 31-ig: 14 424 fő), és **arányaiban két százalékkal kevesebb munkavállalót érintett** (2023. március 31-ig: 59 %) valamilyen **munkaügyi jogsértés** a vizsgált időszakban.

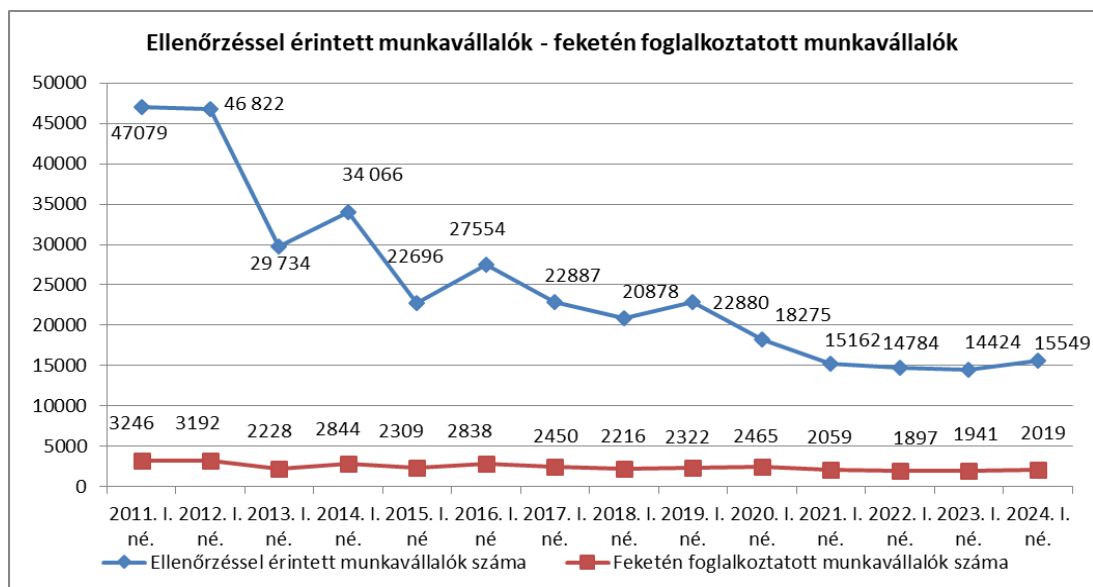
Összességében tehát a **főbb összesített ellenőrzési adatok pozitív irányba mozdultak** az első negyedévben.

2. Tipikus jogsértések

2.1. Feketefoglalkoztatás

Az első negyedéves ellenőrzési tapasztalatok szerint a **feketefoglalkoztatás aránya** a 2023. év hasonló időszakához képest **csökkent**, az ellenőrzött munkavállalók **12,98 %-át** (2 019 fő) érintette.

A foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzések eredményessége tovább növekszik, az ellenőrzési célpontok kiválasztása során a hatóságok ágazatsemlegesség kialakítására törekednek, hogy valóban olyan munkahelyeket vonjanak ellenőrzés alá, ahol a munkavállalókat jogsértés éri.

Az összes ágazat közül az **építőiparból** került ki az **összes ellenőrzött és feketén foglalkoztatott munkavállaló 41 %-a (828 fő)**, ez az **arány kevesebb** a 2023. év első negyedéves adataitól (43 %, 840 fő).

A kifejezetten az **építőiparban ellenőrzött munkavállalókkal** összevetve is **csökkenés** tapasztalható (20,19 %-ról **19,79 %-ra** változott). **2011. I. negyedévtől nézve idén volt a második legalacsonyabb a feketefoglalkoztatás aránya az építőiparban.**

A **mezőgazdaságból** a feketén foglalkoztatott munkavállalók **7,6 %-a (154 fő)** került ki, mely kétszerese (3 %, 61 fő) a tavalyi év azonos időszakában tapasztaltakhoz képest.

Az ágazatban feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya közel azonos az előző év azonos időszakához képest (2023. március 31-ig **14,39 %**, 2024. március 31-ig **14,79 %**), annak ellenére, hogy majdnem 2,5-szer több munkavállaló jogviszonyát vonták ellenőrzés alá 2024. első negyedévében.

A **feldolgozóiparban** az ellenőrzéssel érintett munkavállalók **7,02 %-át (143 fő)** feketén foglalkoztatták, ami 2023. első negyedévéhez képest közel kétszeresére emelkedett (3,98 %, 87 fő).

A **gépiparban** az ellenőrzött munkavállalók **3,10 %-át (49 fő)** érintette a feketefoglalkoztatás, amely arány nőtt a 2023. évi első negyedévhez viszonyítva (2,23 %, 18 fő). A gépiparban ennek ellenére továbbra is alig jellemző a munkavállalók feketén történő foglalkoztatása.

Az összes feketén foglalkoztatott munkavállaló 9,5 %-a került ki a két szektorból összesen, 2023. március 31-ig 6 % volt ez az arányszám.

A **személy- és vagyonvédelem** területéről országosan 2024. első negyedévben a feltárt feketén foglalkoztatott munkavállalók **5,7 %-a (116 fő)** került ki, ami magasabb a 2023. azonos időszakában mért 4 %-nál (81 fő).

Az **ágazatban munkát végző ellenőrzött munkavállalóknak csupán 8,5 %-a volt feketén foglalkoztatva**, mely a 2023-ban mért 14,24 %-hoz képest **jelentősen csökkent**.

2011. évtől tekintve az idei év első negyedévében kaptuk a legkedvezőbb mutatókat.

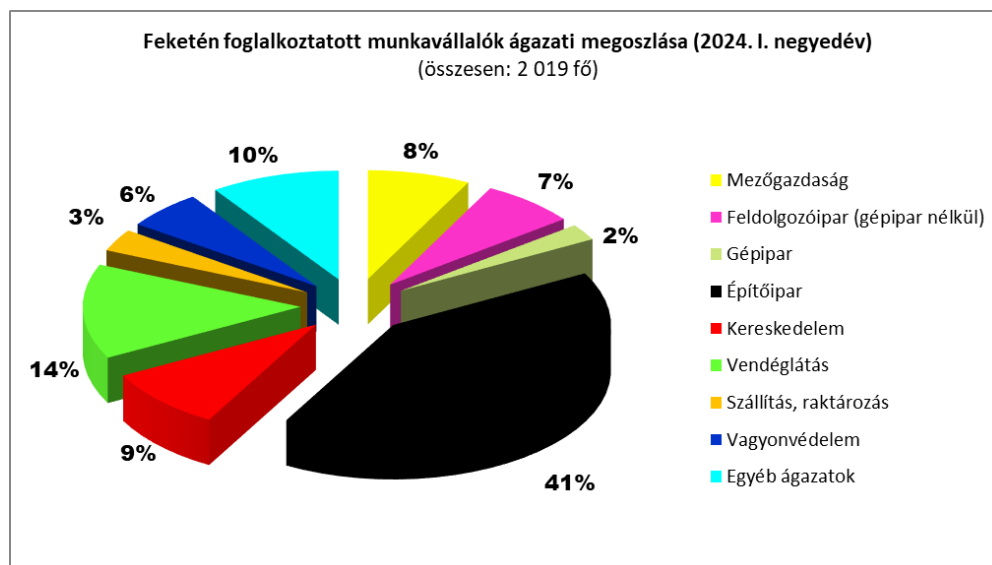
A feketén foglalkoztatott munkavállalók ágazati megoszlását tekintve a **kereskedelmi vállalkozások részesedési aránya 9,11 % (184 fő) volt**, mely 2023. első negyedévhez (8 % 159 fő) képest kisebb növekedést jelent.

Az ágazatban ellenőrzött munkavállalókra vetítve is **növekedés** tapasztalható, mivel a kereskedelmi ágazatban dolgozók **10,31 %-át** érintette a feketefoglalkoztatás valamelyik formája, szemben a tavalyi év 9,07 %-ával.

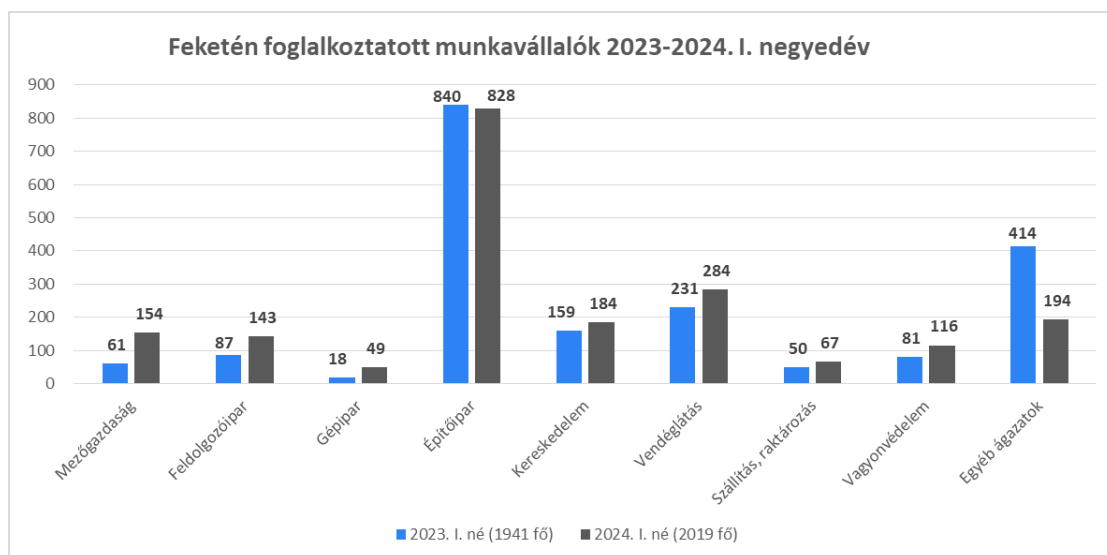
A **vendéglátásban** az ágazaton belül az ellenőrzött és feketén foglalkoztatott munkavállalók száma 2011. óta az idei év első negyedévében volt a legmagasabb (**22,12 %, 284 fő**).

A feketefoglalkoztatás **ágazatok közötti megoszlása tekintetében a tavalyi hasonló időszakhoz képest számottevő változás nem látható** (2023. március 31-ig: **12 %, 231 fő**, 2024. március 31-ig **14%, 284 fő**).

Az **ellenőrzéssel érintett munkavállalókra kivetítve az építőiparban és a vagyonvédelemben javult a feketefoglalkoztatás aránya**, a többi ágazatban azonban növekedés tapasztalható a 2023. évi első negyedévhez képest.

A javuló tendencia ellenére az **építőiparból került ki** –a korábbi ellenőrzési tapasztalatokhoz hasonlóan - a **legtöbb feketén foglalkoztatott munkavállaló**, ezt követi a vendéglátás, a főbb ágazatokon kívüli úgynevezett „egyéb” ágazatok és a kereskedelem területe.

A korábbi évek tapasztalatai nem változtak a feketefoglalkoztatással kapcsolatban, mert a **legjellemzőbb szabálytalanság** továbbra is a munkaviszonyban és az egyszerűsített foglalkoztatásban egyaránt fellelhető **bejelentés elmulasztása**.

A "feketemunka" valamennyi formája a társadalom számára negatív hatással van, mert nem csupán a gazdaság fejlődését hátráltatja, de hátrányos versenyhelyzetet teremt a jogkövető vállalkozások számára, sérti a munkavállalók alapvető garanciális jogait, valamint veszélyezteti az egyének nyugdíj- és társadalombiztosítási ellátását is. A szándékos jogsértésekkel a foglalkoztatóknak az a célja, hogy a törvényi előírásokat betartó versenytársakkal szemben előnybe kerüljenek, valamint nagyobb nyereséggel bírjanak.

A bejelentés nélküli foglalkoztatással kapcsolatban a munkáltatók továbbra is az adminisztrációs hibára, könyvelői mulasztásra, vagy arra hivatkoznak, hogy nem volt biztos, hogy aznap kezd-e a munkavállaló.

Egyszerűsített foglalkoztatás esetén a bejelentések elmulasztása a közterhek befizetésének tudatos elkerülésére, illetve az időbeli korlátok kijátszására irányul. Az egyszerűsített foglalkoztatás bejelentésének elmaradása gyakran köthető figyelmetlenséghez, rossz gyakorlathoz vagy könyvelői mulasztáshoz is.

Ezt a megállapítást támasztják alá azon esetek, amikor a foglalkoztató késedelmesen, de a foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzés megkezdése előtt jelenti be az adóhatósághoz az alkalmi munkavállalót.

Gyakran fordul elő, hogy a munkavállalókat **részmunkaidős bejelentés mellett**, de teljes munkaidőben foglalkoztatják, azonban nehéz bizonyítani ezt a jogsértést, mert az érintett munkavállalók félnek a munkáltatójuk ellen nyilatkozni, ezért a hatóságnak egyéb bizonyítékokat is szükséges beszereznie, hogy feltárja a jogsértést.

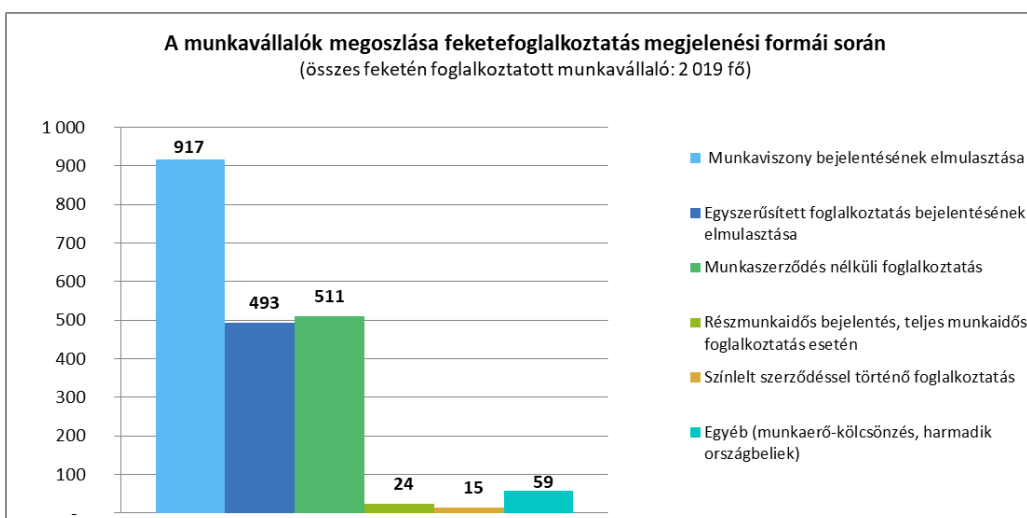
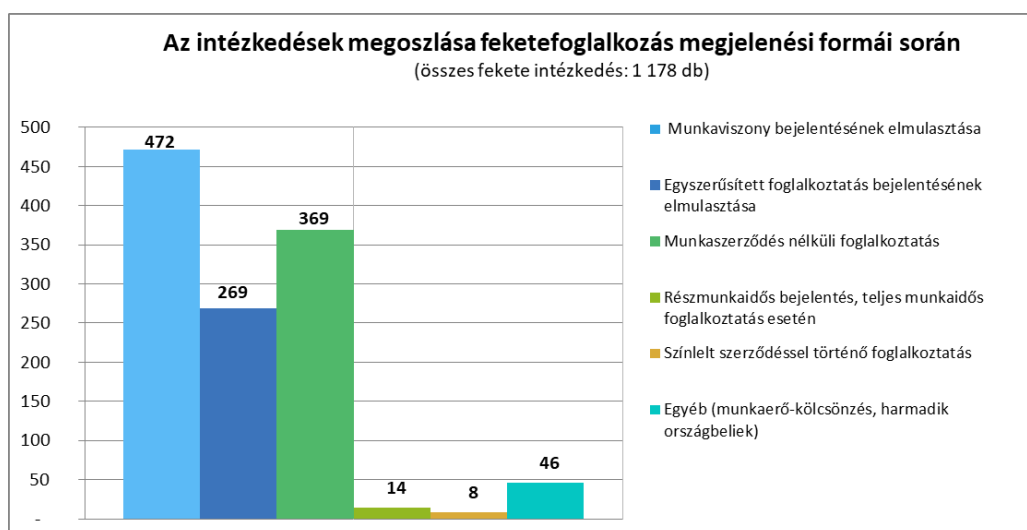
Már megszűnt jogviszonyú munkavállalókkal kapcsolatban eredményesebb a jogsértés feltárása, mert ilyenkor a volt munkavállalók már nem félnek felfedni foglalkoztatásuk valós körülményeit.

Munkaszerződés nélküli foglalkoztatás során azok a munkáltatók, akik nem akarnak feketén foglalkoztatni, elsődlegesnek tartják a bejelentést, mert az a céljuk, hogy a munkavállaló minél előbb munkába álljon. A munkaszerződések írásba foglalását ezért későbbre halasztják, és ilyenkor előfordul, hogy megfelelkeznek az írásba foglalásról.

Kevésbé fordul már elő a **színeli szerződéssel** történő foglalkoztatás, mely általában a jogszabályok téves alkalmazása miatt történik.

Harmadik országbeliek szabálytalan foglalkoztatása rendszerint a munkavállalási engedély hiányával, más munkáltatóhoz szóló, vagy lejárt engedéllyel vagy nem megfelelő adóhatósági bejelentéssel valósult meg.

2023. december 30. napjától hatályos jogszabály módosítás lehetőséget ad a foglalkoztatás-felügyeleti hatóságnak arra, hogy az eljárását felfüggeszse, amennyiben a foglalkoztató a harmadik országbeli állampolgár foglalkoztatásának bejelentését kizárólag a TAJ szám rendelkezésre állásának hiányában mulasztja el, úgy, hogy a munkáltató a biztosított jogviszony bejelentését egyébként megkísérelte. Az idei jogszabályváltozás a jogkövető foglalkoztatók számára kedvező, míg a szankcionálandó munkáltatók ennek előnyét nem tudják jogosulatlanul kihasználni.

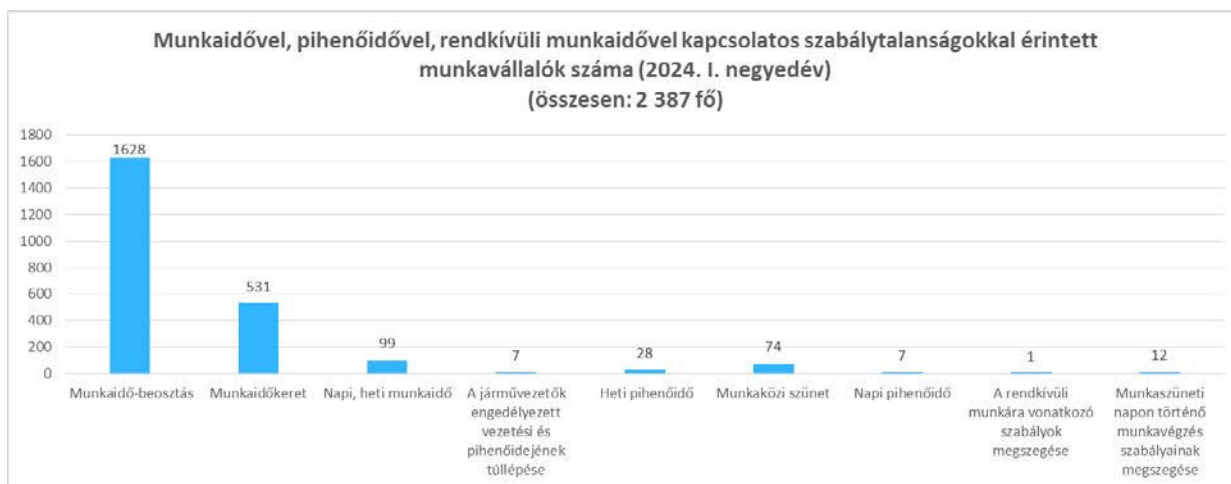
2.2. Munkaidő, pihenőidő, rendkívüli munkavégzés

A **munkaidővel, pihenőidővel és rendkívüli munkavégzéssel** kapcsolatos jogsértések **több munkavállalót** érintettek, mint 2023. év első negyedévében (2023. március 31-ig 2 086 fő, 2024. I. negyedév: **2 387 fő**).

Huzamosabb ideje a **munkaidő-beosztás hiányával (1 628 fő)** és a **munkaidőkerettel (531 fő)** kapcsolatos szabálytalanságok dominálnak a munkaidővel kapcsolatos jogsértések közül, amik sokszor a jogszabályismeret hiányára vezethetők vissza.

Gyakran fordul elő, hogy a foglalkoztatóknak nincs tudomása arról, hogy a munkaidő-beosztást írásban kell közölni a munkavállalókkal, úgy gondolják, ha szóban egymás között megbeszéli a következő heti munkaidő-beosztást, az megfelel az előírásoknak.

Munkaidőkeret esetén a kezdő és befejező időpont írásbeli meghatározásának elmaradása a legjellemzőbb, **amivel ellenőrizhetetlenné válik például a munkaidőkereten felül teljesített rendkívüli munkavégzés, így annak ellentételezése is (munkabér, szabadidő)**. A foglalkoztatók sok esetben nem tudják, mit jelent a munkaidőkeret, valamint annak alkalmazására vonatkozó szabályait sem ismerik teljes körűen.

2.3. Munkaidő-nyilvántartás

A **munkaidő-nyilvántartás hiányával, vagy adatainak valótlan rögzítésével** kapcsolatos szabálytalanságok 2024. március 31-ig **1 812 főt** érintettek, ami **kevesebb** a 2023. hasonló időszakában mért adatokhoz képest (2 403 fő).

A jogsértés egyik oka az, hogy a munkáltatók a nyilvántartás-vezetési kötelezettségüket - helytelen módon – átengedik a munkavállalók részére, akik vagy nem, vagy nem megfelelő módon vezetik a munkaidő-nyilvántartást, másik oka pedig a tudatos mulasztás.

Számos esetben tapasztalja a hatóság azt is, hogy **a munkáltatók tisztában vannak az előírásokkal, de tudatosan nem vezetnek munkaidő-nyilvántartást a teljesített munkaidőről – nem tartják komoly hiányosságnak -, ezzel ellehetetlenítve több más munkaidő-nyilvántartásból megállapítható jogsértés feltárását**, úgy, mint a pihenőidőre, pihenőnapra, munkaszüneti napon történő munkavégzésre vonatkozó szabályok betartását és a pótlékfizetés teljesítését. A munkáltatók az ilyen magatartásukkal közvetetten a munkavállalók alapvető jogait sértik meg, hiszen a munkaidő-nyilvántartás nélkülözhetetlen alapidokumentum a pontos, precíz bérszámfejtéshez.

A papíralapon vezetett jelenléti ívek, munkaidő-nyilvántartások mellett elterjedtek az elektronikus úton vezetettek is. Azonban ezek esetében is előfordultak már mind a naprakészséggel, mind a tartalom valóságnak megfelelőségével, hitelességével kapcsolatos szabálytalanságok.

2.4. Munkabér

A **munkabérrel kapcsolatos jogsértésekkel** érintett munkavállalói létszám (**1 549 fő**) a 2023. év első negyedéhez nézve (965 fő) **nőtt**.

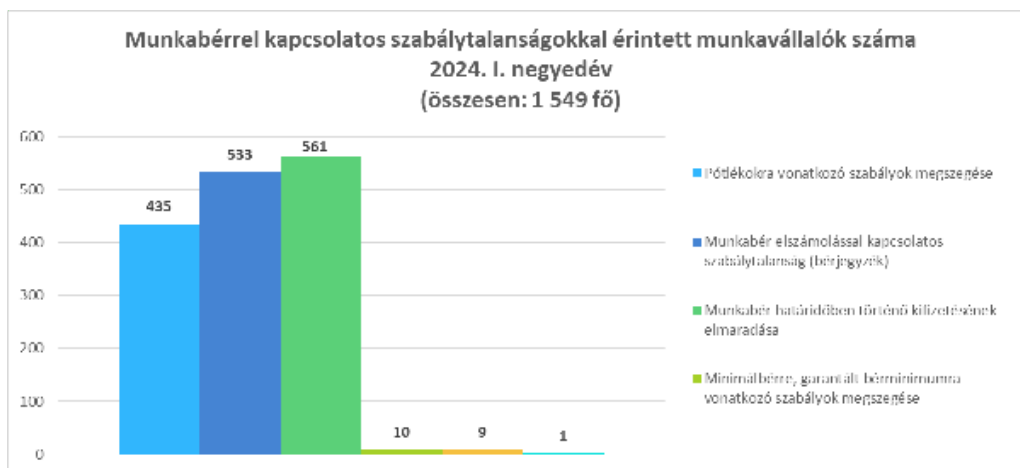
Ezek közül a legtöbb esetben a **munkabér határidőben történő megfizetésének elmaradása**, a **bérfeljegyzésekre**, illetve a **pótlékokra vonatkozó szabályok megszegése** fordult elő.

Több alkalommal állapította meg a hatóság, hogy a munkabérről adott elszámolás, bérfeljegyzék nem az előírásoknak megfelelően készült el, mert abból nem lehetett megállapítani, hogy a munkáltató az alaphéren felül milyen pótlékokat számolt el a munkavállalóknak.

Másik tipikus szabálytalanság, hogy a bérfeljegyzések nem alkalmasak az elszámolás helyességének ellenőrzésére, mivel a rajtuk szereplő adatok eltérnek az annak alapjául szolgáló munkaidő-nyilvántartásokon vezetettektől.

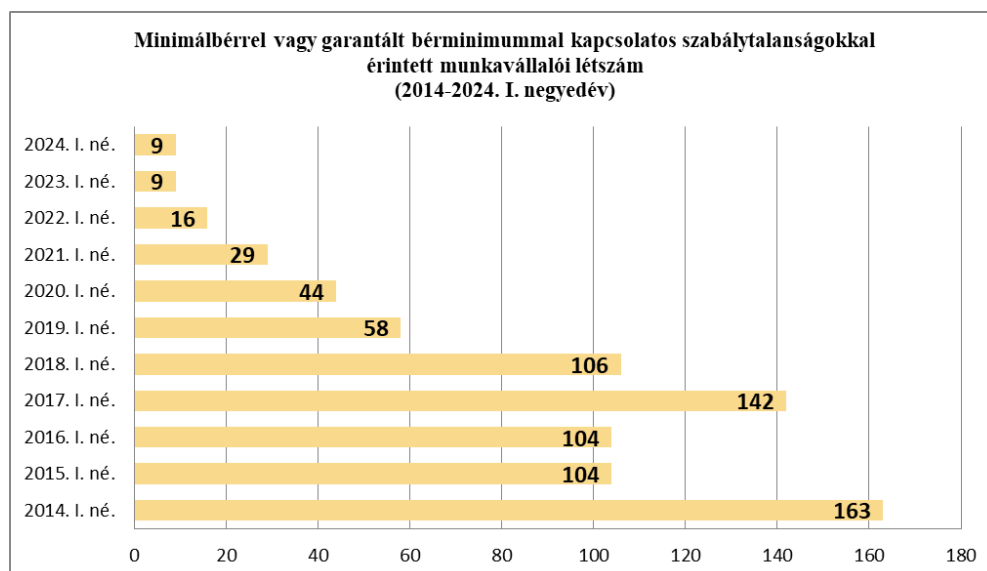
A bérpótlékok megfizetésének az elmaradása sok esetben a jogszabályok nem megfelelő ismeretéből fakad (pl. a könyvelők jogszabály ismeretének hiányosságai), de előfordulnak bérszámfejtési hibák, illetve a foglalkoztató szándékos szabálytalan magatartása is oka lehet ennek.

Előfordult olyan eset is, hogy a felek nem állapodtak meg a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően a munkabér készpénzben történő kifizetéséről.

A **foglalkoztatás-felügyeleti hatóság** egyik **kiemelt feladata a minimálbér és garantált bérminimum megfizetésének ellenőrzése**, amelynek az a célja, hogy a munkavállalók **alapvető garanciális jogát minél szélesebb körben érvényesítse**.

A jogsértéssel érintett munkavállalók száma az idei első negyedévben **nem változott** a tavalyi év hasonló időszakához képest (2023. március 31-ig: 9 fő, 2024. március 31-ig: **9 fő**). A tapasztalatok szerint a minimálbérrel és garantált bérminimummal kapcsolatos szabálytalanságok **alig fordulnak elő**.

2.5. Egyéb szabálytalanságok

A foglalkoztatásra irányuló jogviszony megszűnésével összefüggő – a munkavállalót megillető – **igazolások kiadásának**, valamint a munkaviszony megszűnéséhez, megszüntetéséhez kapcsolódó **elszámolás elmulasztásával az idei első negyedévben 430 fő volt érintett.**

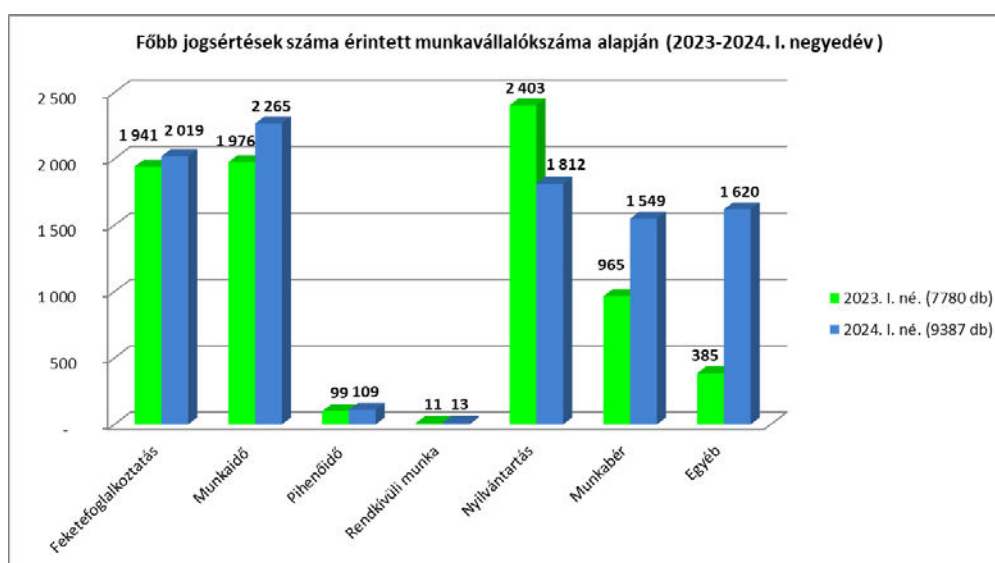
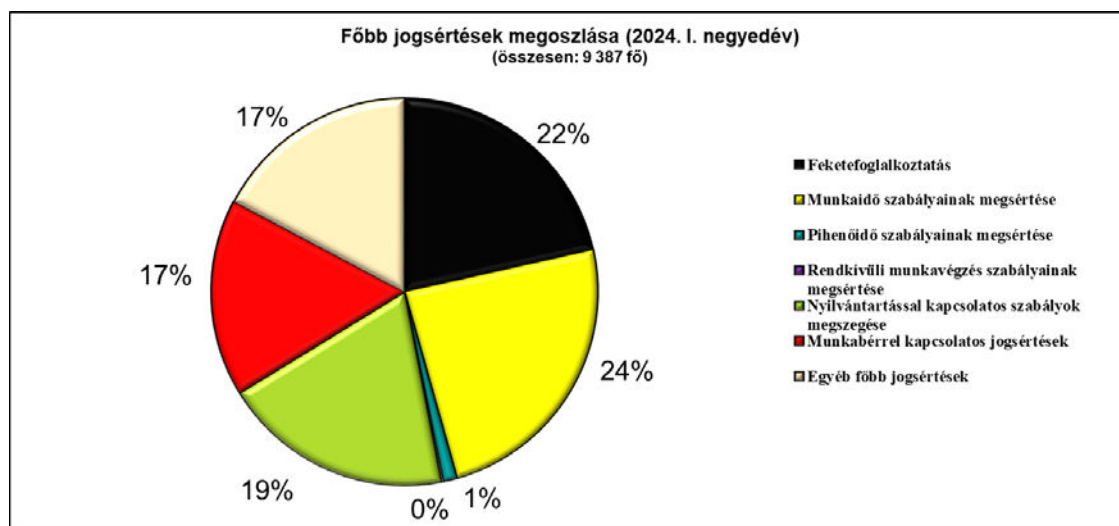
Sok munkáltató számára csak felesleges adminisztrációt jelent az igazolások kiadása, így nem fordítanak kellő figyelmet a vonatkozó szabályokra, de az is előfordult, hogy szándékosan tartották vissza a kilépő dokumentumok átadását, korlátozva ezzel a munkavállalók további munkához jutását, vagy akadályozva a munkavállalókat abban, hogy regisztrált álláskeresővé válhassanak.

Az igazolások kiadását a munkáltató nem tagadhatja meg a munkavállalóktól, ezért, ha a munkáltató ez ügyben nem jogkövető, úgy a hatóság minden esetben kötelezi az igazolások kiadására, valamint az elszámolás teljesítésére.

Jelentősen **emelkedett** a 2023. első negyedéves adatokhoz képest **a szabadsággal kapcsolatos jogsértésekkel** érintett munkavállalók száma (94 főről, **1171 főre**). A szabadsággal kapcsolatos szabálytalanságok két leggyakoribb esete, hogy

- a nyilvántartáson „kiírt” szabadságot a munkáltató ténylegesen nem adja ki, a munkavállalók valójában munkát végeznek, valamint,
- a munkáltatók a törvény előírásainak megfelelően nem biztosítják a munkavállalónak a naptári évben egy alkalommal, a legalább tizennégy nap egybefüggő munkavégzés alóli mentesülést.

A szabadságra vonatkozó szabályok foglalkoztató általi betartásának ellenőrzése összetett feladat, mert a munkáltatók „papíron” legtöbbször a jogszabály szerint kiadják a munkavállalókat megillető szabadságokat, és csak a helyszíni ellenőrzés során felvett tanúnyilatkozatokból, illetve egyéb bizonyítékokból derül ki az, hogy a szabadságként nyilvántartott napokon ténylegesen munkavégzés történt.

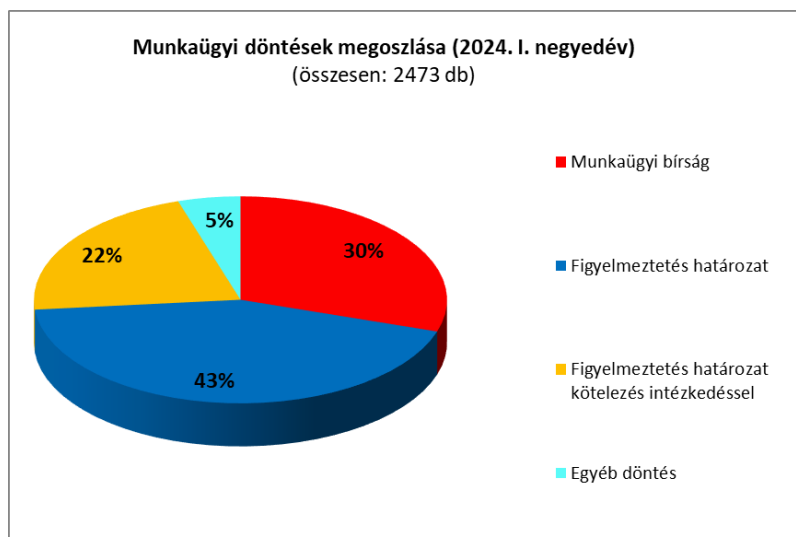

2024. március 31-ig a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság összesen

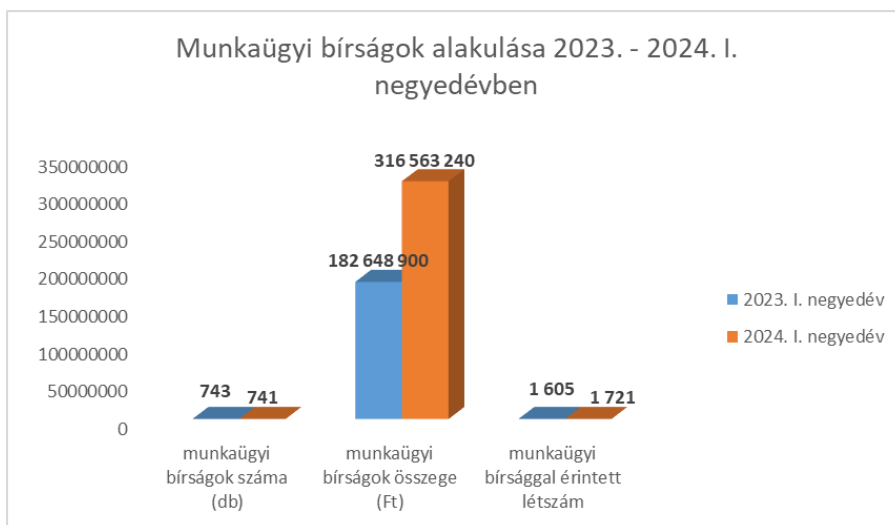
- **741 db munkaügyi bírságot** szabott ki, összesen **316 563 240 Ft összegben**.

- **535 db kötelezés intézkedéssel járó figyelmeztetés** határozatot kiadmányozott, és

- **1 076 db szabálytalanságot megállapító figyelmeztetés** határozatot hozott.

A munkaügyi bírságok összegében emelkedés tapasztalható a 2023. év hasonló időszakában kiszabott bírságösszegekhez képest. Ennek oka egy 2024. március 1. napjától hatályos jogszabálymódosítás, amely nagymértékben megemelte a jogsértő foglalkoztatókkal szemben kiszabható munkaügyi bírság legkisebb összegét is.

2024. március 31-ig összesen **1 064 db közérdekű bejelentés (394 db) és panasz (670 db)** érkezett a hatóságokhoz, amely szám a 2023. év hasonló időszakához képest (2023. március 31-ig: 897 db) **megnövekedett**.

A beadványok megoszlási aránya: **63 % panasz; 37 % közérdekű bejelentés**, amely azt mutatja, hogy a hatósághoz több olyan munkavállaló fordult, akik konkrét, beazonosítható egyéni jogsérelmük miatt kérték a hatóság segítségét a jogviszonyukkal kapcsolatban.

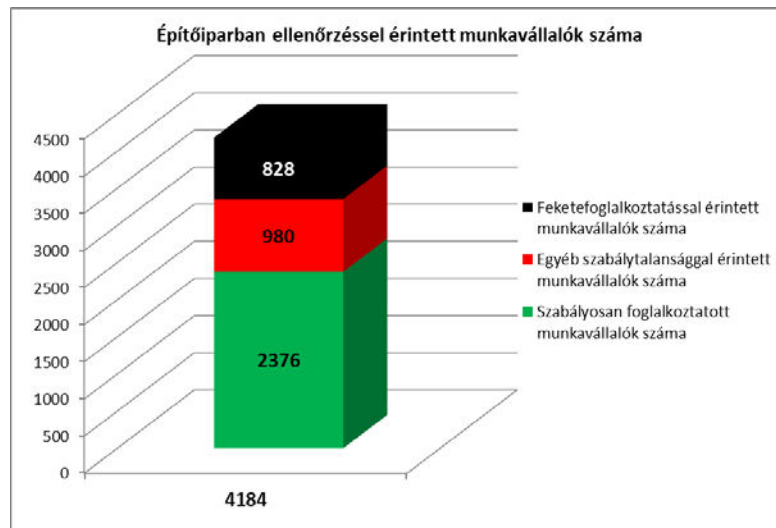
A legtöbb jelzés a korábbi tapasztalatokhoz hasonlóan az alábbi jogsértésekkel kapcsolatban érkezett:

- a **jogviszony megszűnésekor kiadandó igazolások, elszámolások**
- a **feketefoglalkoztatás, valamint**
- a **munkabér**

2. Az ellenőrzések összesített tapasztalatai

a) Építőipar

A foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzések 28,6 %-át ebben az ágazatban tartották 2024. első negyedévben (1 223 db). A munkáltatók által elkövetett súlyos szabálytalanságok 777 db intézkedést, valamint 335 db munkaügyi bírságot vontak maguk után 121 447 000 Ft összegben. A 4 184 ellenőrzött munkavállalóból 1 808 főt érintett valamilyen munkaügyi szabálytalanság. Az ágazatban 828 főt feketén foglalkoztattak, így az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhoz viszonyítva **itt jelent meg a feketefoglalkoztatás a legnagyobb arányban.**

Az építőipart leginkább jellemző munkaügyi szabálytalanság a **feketefoglalkoztatás**, a legtöbb intézkedés emiatt történt és itt tapasztalható a legnagyobb munkavállalói érintettség mind az építőipart érintő egyéb jogsértésekhez, mind a többi ágazat feketefoglalkoztatási adataihoz viszonyítva.

A feketefoglalkoztatás szerkezeti megoszlása kapcsán megállapítható, hogy legtipikusabb formája a munkaviszonyhoz, illetve egyszerűsített foglalkoztatáshoz kapcsolódó bejelentés hiánya.

A Tolna vármegyei hatóság tapasztalata szerint az építőiparban a kisebb foglalkoztatók jellemzően egyszerűsített foglalkoztatás keretében alkalmaznak foglalkoztatottakat, azért mert nem találnak megbízható embereket, így első körben alkalmi munka keretében veszik fel őket, ha pedig beválnak, akkor munkaviszonyban foglalkoztatják tovább. De ezekben az esetekben sokszor probléma, hogy elmarad a bejelentés.

A **másik leggyakoribb szabálytalanság**, hogy az építőipari munkáltatók **nem vezetnek munkaidő-nyilvántartást**, azok nincsenek a munkavégzés helyén. Általában arra hivatkoznak, hogy a munkaterületen nem tudják megfelelően tárolni a nyilvántartást, jellemzően emiatt nem tudnak bemutatni jelenléti ívet az ellenőrzések alkalmával.

Számos foglalkoztató például egyáltalán nem jelenti be a segédmunkás, betanított munkás munkakörű munkavállalóit, sem egyszerűsített foglalkoztatás keretében, sem pedig munkaviszonyban. Szakképzett munkaerő esetében ez kevésbé jellemző munkáltatói magatartás.

Hajdú-Bihar vármegyében az idei első negyedévben a nagyberuházásokat (pl. akkumulátor- és azzal összefüggő alkatrészgyártó gyárak építőipari kivitelezési munkálatait végző foglalkoztatók) vonták ellenőrzés alá, két alkalommal az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (a továbbiakban: OIF) felkérésére tartottak ellenőrzést, ahol a magyar és a harmadik országbeli állampolgárok alkalmazása során egyaránt feltárásra került adóhatósági bejelentés nélküli foglalkoztatás és harmadik országbeli személyek engedély nélküli foglalkoztatása is megállapításra került.

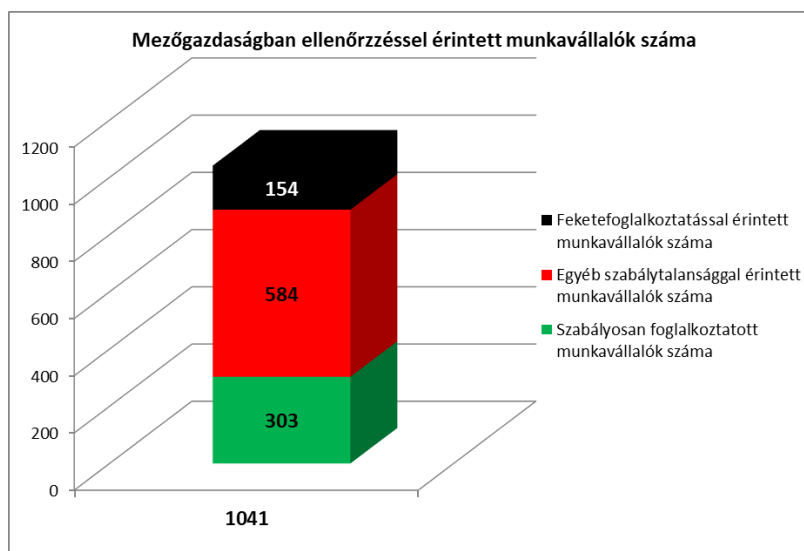
Az építőiparban munkát végző külföldi munkavállalók nemzetiségi megoszlását tekintve az ukrán munkavállalók mellett viszonylag nagy számban foglalkoztattak török, vagy más ázsiai

országból (pl. kazah, kirgiz, türkmén, mongol) érkező munkavállalókat. Az EU-s országok közül pedig a román állampolgárságú munkavállalók vannak jelen nagyobb számban.

Pozitív példa: Békés vármegyében egy egyéni vállalkozó foglalkoztatóval szemben foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzést folytattak le 2024. február 19-én egy kastély felújításánál. A munkaügyi ellenőrök az ellenőrzést a rendőrséggel és a munkavédelmi hatósággal közösen tartották meg. Az ellenőrzés során két fő munkavállalót találtak munkavégzés közben, akiket az egyéni vállalkozó munkaszerződéssel heti 40 órában, gipszkartonozó munkakörben foglalkoztatott. Az ellenőrzés során jogsértés nem került feltárára.

b) Mezőgazdaság

Az ellenőrzések 5 %-a (233 db) a mezőgazdaság területén működő munkáltatókat érintette, velük szemben összesen 294 intézkedés történt és 51 db munkaügyi bírság kiszabására került sor 16 235 000 Ft összegben. Az ellenőrzött 1 041 munkavállalóból 738 főt érintett valamilyen szabálytalanság, ebből a feketén foglalkoztatott munkavállalók 154 főt tettek ki.

Az ágazatban jelen vannak az alkalmi munka keretében foglalkoztatók és a nagyobb volumenű mezőgazdasági termelésre berendezkedett – nagy létszámú munkaerőt foglalkoztató - vállalkozások is. Itt jellemző leginkább az atipikus foglalkoztatás (többnyire egyszerűsített foglalkoztatás keretében mezőgazdasági idénymunka).

Csongrád-Csanád vármegyében például úgy tapasztalta a hatóság, hogy a kiemelt ágazatok közül a mezőgazdaságban volt a jelentéssel érintett időszakban a legmagasabb számú az egyszerűsített jogviszony keretében történő foglalkoztatás, ahol az ellenőrzött munkavállalók csaknem fele került így alkalmazásra. A munkáltatók elmondása szerint ennek részben a munkavégzés szezonális jellege az oka, mert ki van szolgáltatva az időjárás és a piac kiszámíthatatlanságának, így nem tudnak mindig előre ütemezni a foglalkoztatás terén a munkáltatók.

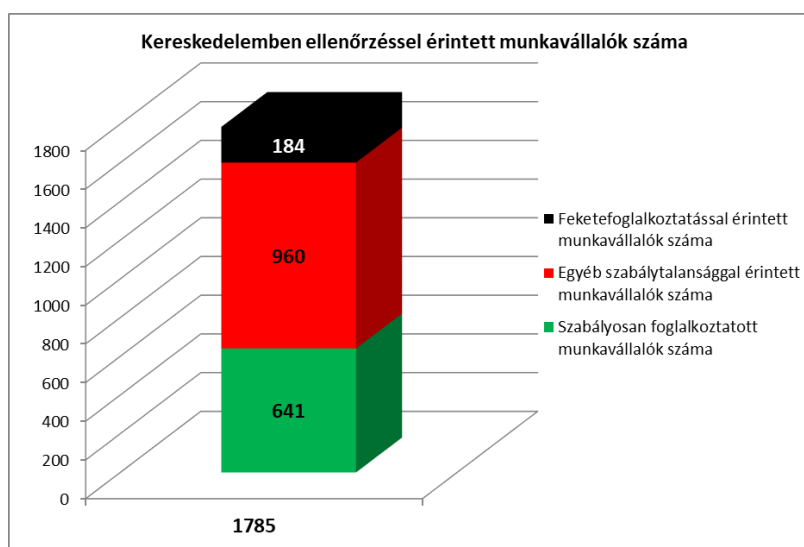
A mezőgazdasági munkavégzések helyszínei a hatóságok előtt kevésbé ismertek, gyakran a műúttól távolabb eső, nehezen megközelíthető munkaterületen folynak a munkák, ezért a munkáltatók bíznak az ellenőrzések elmaradásában és sokszor szándékosan nem jelentik be a munkavállalókat.

A mezőgazdaság területén tevékenykedő vállalkozások a feketefoglalkoztatás mellett számos munkavállalót érintően sértik meg a munkaidőre, a munkaidő-nyilvántartás vezetésére vonatkozó jogszabályi előírásokat, de előfordul munkabérrel kapcsolatos jogsértés is, például rendkívüli munkavégzésért járó bérpótlékok meg nem fizetése tárgyában.

Példa: Egy Zala vármegyei tehenészetben tartott foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzésbe 12 fő foglalkoztatottat vont be a hatóság, akik állatgondozó, fejtő munkakörben végeztek munkát. Megállapította a hatóság, hogy a foglalkoztató az ellenőrzés napjára vonatkozóan nem tüntette fel a munkaidő-nyilvántartáson 3 fő foglalkoztatott munkavégzésének kezdő időpontját, valamint 12 fő kéthavi munkaidőkeretben dolgozott, azonban a foglalkoztató nem határozta meg írásban részükre a munkaidőkeret kezdő és befejező időpontját; továbbá, hogy 10 fő részére nem fizette meg maradéktalanul a 2023. május és június hónapban, a munkaidőkereten felül teljesített rendkívüli munkavégzés után járó díjazást. A munkáltató pihenőidőben sem adta ki részükre azokat a következő munkaidőkeret végéig. A foglalkoztató az elmaradt díjazásokat a határozat kiadmányozásáig igazoltan megfizette, ezért a szabálytalanság fennállásának megállapításán túl további intézkedésre nem volt szükség.

c) Kereskedelem

2024. március 31-ig 816 db ellenőrzés esett erre az ágazatra (19 %). Az összesen 681 db intézkedés mellett 70 db munkaügyi bírságot szabott ki a hatóság 17 078 800 Ft összegben. Az ágazatban 1 785 munkavállalót vontak ellenőrzés alá, melyből 1 144 főt érintett szabálytalanság. Ebből 184 fő volt feketén foglalkoztatva.

Továbbra is a mikro-, kis- és közepes méretű munkáltatókat érinti a legtöbb hatósági ellenőrzés, a tapasztalatok szerint a multinacionális munkáltatók foglalkoztatási gyakorlata szabálykövetőbb, az ott előforduló hiányosságok többnyire adminisztratív jellegűek. A főbb jogsértések szinte mindegyike előfordul a kereskedelmi ágazatban, ezért nem lehet megállapítani, hogy melyik a legtipikusabb szabálytalanság.

A foglalkoztatási gyakorlatban vétett hibák visszavezethetők a szabályismeret, valamint a szabálykövetési hajlandóság hiányára is. A kereskedelemben is tapasztalható munkaerőhiány, így több esetben ellenőrzött a hatóság a szükségesnél alacsonyabb végzettségű személyekkel betöltött pozíciókat is.

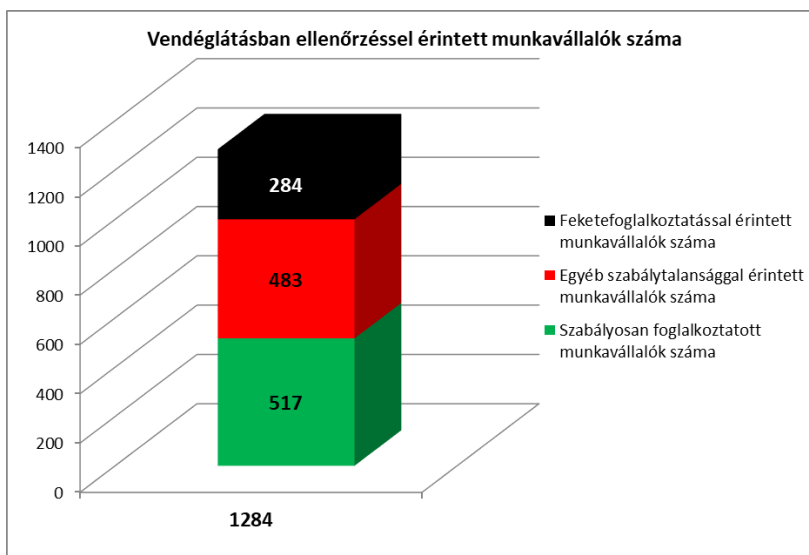
A munkáltatók a munkaidő-nyilvántartás szabályainak megsértését általában a jelenléti ívek hiányos vezetésével valósítják meg, azokon több napra vonatkozóan nincs bejegyzés. Ezek utólag kerülnek kitöltésre, de az így rögzített időadatok már nem a valós munkavégzést tükrözik, hanem a kötelező havi óraszámnak megfelelő időadatokat, szigorúan a nyitvatartási időhöz igazítva, elkerülve így az esetleges pótlék fizetési kötelezettséget.

A munka- és pihenőidővel kapcsolatos jogsértések leggyakrabban az írásbeli munkaidő-beosztás hiánya, illetve a munkaidőkeretre vonatkozó törvényi előírások megsértése kapcsán fordultak elő (gyakran foglalkoztatnak munkavállalókat egyenlőtlen beosztás alapján munkaidőkeret vagy elszámolási időszak meghatározása nélkül, illetve ha meghatároznak munkaidőkeretet, annak kezdő- és befejező időpontját írásban nem közlik a munkavállalókkal).

Példa: Budapest Főváros Kormányhivatalához egy közérdekű bejelentés érkezett, amelyben előadta a bejelentő, hogy egy budapesti üzletben vasárnaponként szokott dolgozni egy alkalmi munkavállaló, akit nem jelent be a munkáltató, feltételezve, hogy hétvégén nem várható ellenőrzés. Az eljáró kormánytisztviselők a bejelentésben foglaltaknak megfelelően vasárnapi napon tartottak helyszíni ellenőrzést az üzletben, ahol munkavégzés közben találtak – többek között - egy fő munkavállalót, akinek foglalkoztatását a munkáltató nem jelentette be. A foglalkoztató elismerte a szabálytalan foglalkoztatást, és a törvényi rendelkezéseknek megfelelően, 30 napra visszamenőleg, 40 órás teljes munkaidőre bejelentette a helyszíni ellenőrzés során ellenőrzés alá vont, és szabálytalansággal érintett munkavállalót.

d) Vendéglátás

2024. első negyedében a vizsgálatok 11 %-a (489 db) esett a vendéglátóiparra. Az 573 db intézkedés mellett 98 db munkaügyi bírságot szabott ki a hatóság, összesen 22 937 000 Ft összegben. A 1 284 ellenőréssel érintett munkavállalóból 767 főt foglalkoztattak szabálytalanul. Feketefoglalkoztatás 284 főt érintett.

Az ágazatban minden főbb szabálytalanság előfordul, itt is jelentős a feketefoglalkoztatás, a munkaidő-nyilvántartás hiánya vagy hiányos vezetése és a munkaidővel kapcsolatos jogsértések. Utóbbi szabálytalanságok rendszeresen összekapcsolódnak, hiszen vagy a munkavállaló dolgozik a megengedett munkaidőn felül (munkaidővel kapcsolatos szabálytalanság), vagy ami lényegesen gyakoribb, hogy ennek leplezése valósul meg

szabálytalan nyilvántartással.

Az ágazatban gyakran fordulnak elő munkaidővel kapcsolatos szabálytalanságok, melyek közül a munkaidő-beosztásra vonatkozó szabályok megsértése a leggyakoribb és ez érinti a legtöbb munkavállalót is. A legjellemzőbb, hogy írásban nem készít a munkáltató beosztást, inkább a munkavállalókra bízta, hogy egymás között beszéljék meg, ki melyik napon fog dolgozni. Egyenlőtlen munkarend, munkaidő-beosztás ellenére munkaidőkeretet gyakran nem alkalmaznak, vagy ha mégis, annak a kezdő és befejező időpontját írásban nem közli a munkáltató.

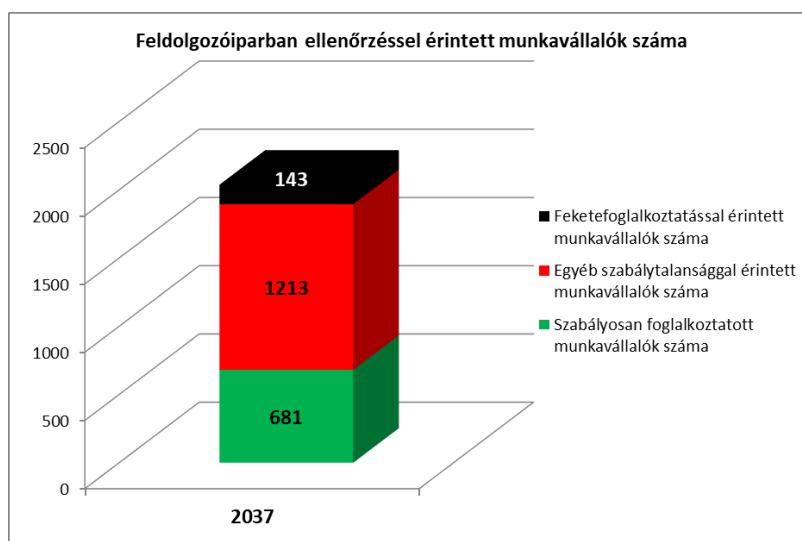
Munkaidő-nyilvántartással kapcsolatos szabálytalanságok is mérvadóak az ágazatban, amely abban nyilvánul meg, hogy vagy hiányos/hamis nyilvántartást vezetnek a munkáltatók, vagy egyáltalán nem vezetnek azt.

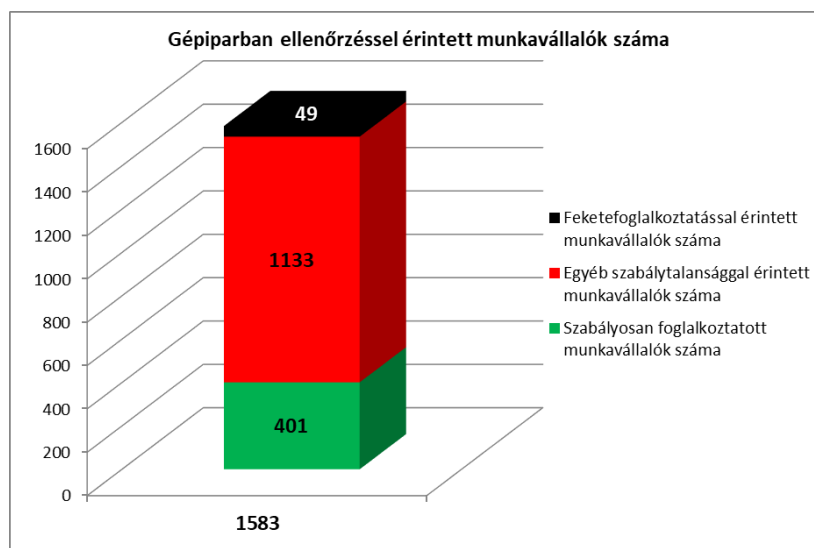
Ebben az ágazatban is jellemzőek a munkabérrel kapcsolatos jogsértések, amikor a munkabért a munkáltatók késedelemmel fizetik meg a dolgozóknak, nem adják ki a bérjegyzéket, vagy nem fizetik meg a bérpótlékokat.

Példa: Tolna vármegyében 2024. januárjában egy gyros ételbárban került sor foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzésre, ahol 2 munkavállalót találtak munkavégzés közben. Az ellenőrzés során a munkáltató által becsatolt iratok alapján megállapítást nyert, hogy a foglalkoztató 2 fő foglalkoztatott vonatkozásában nem tartotta be a rendkívüli munkavégzés díjazására vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, illetve hogy 2023. október 23-án, munkaszüneti napon (a foglalkoztató rendeletetése folytán e napon is működő munkáltatónak számít) nyitva tartott, azonban a foglalkoztató 1 fő foglalkoztatott részére a munkaszüneti napi munkavégzésért járó bérpótlékot nem számolta el és fizette meg.

e) Feldolgozóipar és gépipar

A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság ebben a két ágazatban az ellenőrzések 8 %-át tartotta (360 db). A jogsértések miatt összesen 471 intézkedést hoztak; ebből munkaügyi bírság 69 db volt (35 291 000 Ft összegben). Ellenőrzés alá vontak összesen 3 620 munkavállalót, ebből szabálytalanul 2 538 munkavállalót foglalkoztattak, a feketefoglalkoztatás 192 főt érintett.

Mind a feldolgozóiparban, mind pedig a gépiparban számos munkaügyi szabálytalanság fordul elő, így itt sem állapítható meg tipikus ágazati szabálytalanság.

Mindkét ágazatra jellemző a munkaidő-beosztásra vonatkozó szabályok megsértése, és a hiányos munkaidő-nyilvántartás vezetése is, ami sokszor nem tartalmazta a munkaidő kezdő- és befejező időpontját, vagy az adatok nem voltak valósak vagy naprakészen vezetettek.

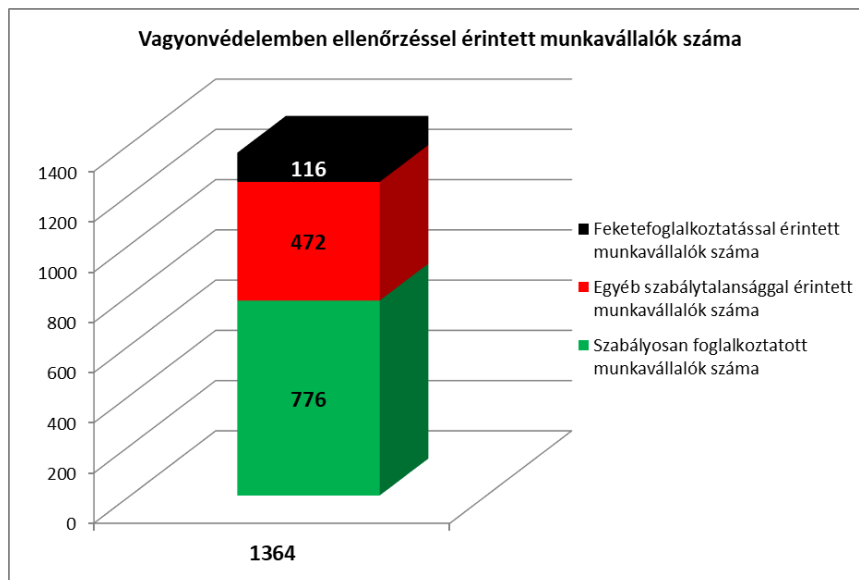
A szabadságra vonatkozó szabályok megsértése az összes ágazat közül a feldolgozóiparban és a gépiparban érintette a legnagyobb munkavállalói létszámot, amely arra is visszavezethető, hogy az ágazatokat jelentős mértékben érinti a munkaerőhiány, ezért a munkáltatók nem tudják hosszabb időre nélkülözni a dolgozóikat, így nem adják ki a szabadságokat esedékesség évében vagy nem biztosították a munkavállalóknak a legalább 14 nap egybefüggő munkavégzés alóli mentesítést.

Példa: Pest vármegyében 2024. márciusában egy baromfihús gyártó üzemben tartott foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzés során 31 fő munkavállaló dolgozott, 10 fő tanúként került meghallgatásra. A munkavállalók a helyszínen jelenléti ívre munkaidő adatot nem rögzítenek, mert azt a munkáltató a számítógépen rögzíti, viszont a munkavállalók a beírt munkaidőadatokat nem tudják ellenőrizni. Az ellenőrzéskor kinyomtatott jelenléti íveken az ellenőrzés napjára vonatkozóan munkaidőadat nem volt rögzítve. A munkavállalók szoktak túlórázni, aminek a kifizetése a helyszínen bemutatott 2024. január és február havi bérjegyzékek alapján nem történt meg.

Pozitív példa: Somogy vármegyében, 2024. márciusában egy gépipari üzemben tartott foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzés során tíz fő fizikai munkát végző munkavállaló került tanúként meghallgatásra, amiben előadták, hogy írásba foglalt munkaszerződés alapján végeznek munkát a Zrt. alkalmazásában. Munkaidő-nyilvántartást a munkáltató 2024. március hónapja vonatkozásában biztosított a munkavállalók részére, amelyet a munkavállalók vezettek a munkavégzésük helyszínén. A munkaidő-nyilvántartások a valós, naprakész adatokat tartalmazták. Az ellenőrzés során tett tanúvallomások, a Foglalkoztatásra Irányuló Jogviszonyok Nyilvántartásának adatai, a munkaidő-nyilvántartások, írásos munkaszerződések alapján hiányosságot nem tapasztalt a hatóság, a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján jogsértés feltárása nem került sor.

f) Nyomozási és biztonsági tevékenység

Az ellenőrzések 14 %-a (612 db) a személy- és vagyonvédelmi ágazatot érintette 197 db intézkedéssel. 28 ellenőrzés végződött munkaügyi bírsággal (10 252 000 Ft). Az ellenőrzéssel érintett 1 364 munkavállalóból 588 fő volt valamilyen jogsértéssel érintve, 116 munkavállalót pedig feketén foglalkoztattak.

Továbbra is a súlyos munkaügyi szabálytalanságok jellemzik a vagyonvédelmi ágazatban tevékenykedő munkáltatókat, amelyeket többségében szándékosan követnek el. A bejelentés nélküli foglalkoztatás mellett a vállalkozások a munkaidővel, nyilvántartási kötelezettséggel, munkabérrrel kapcsolatos jogszabályi rendelkezéseket sem tartják be, illetve gyakori a jogviszony megszűnésével összefüggő igazolások kiállítására és kiadására vonatkozó jogszabályi előírások be nem tartása.

Az ágazatra általánosságban jellemző, hogy a foglalkoztatási helyszínen az eljáró kormánytisztviselők nehezen tudják beazonosítani a foglalkoztatót, mivel azzal - sok esetben - még a foglalkoztatottak sincsenek tisztában, mert a munkáltatók – a munkavállalók tudtán kívül - gyakran cserélődnek. A munkavégzés azonban mindvégig azonos munkahelyen ugyanazon munkafeltételekkel folyik tovább.

Az ágazat „sajátossága” az is, hogy a helyszíni ellenőrzés során és azt követően a foglalkoztatók nem működnek együtt a hatósággal, nem vagy nehezen érhetőek utol, nem vagy hiányosan tesznek eleget adatszolgáltatási kötelezettségüknek. Sok esetben egy esetleges munkaügyi bírság végrehajtása során szembesül a hatóság azzal, hogy a munkáltató „megszűnik”, így a végrehajtás is meghiúsul.

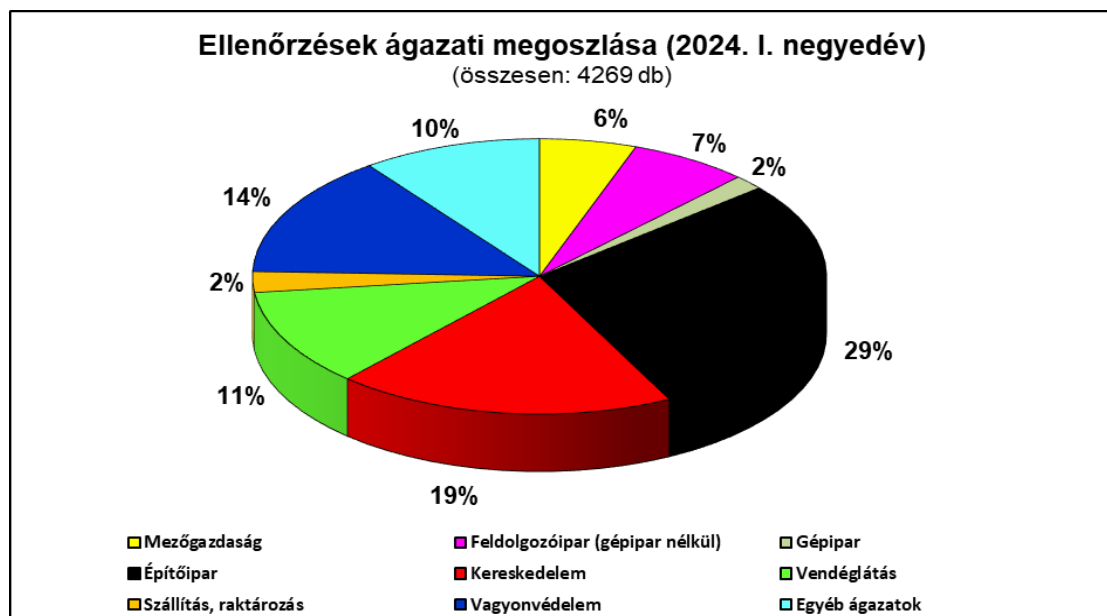
Munkaidő-beosztás helyett szolgálatvezénylést mutatnak be, de annak tartalmi elemei nem felelnek meg az Mt. szerinti beosztásnak, nincsen rögzítve a beosztott munkaidő kezdő- és befejező időpontja.

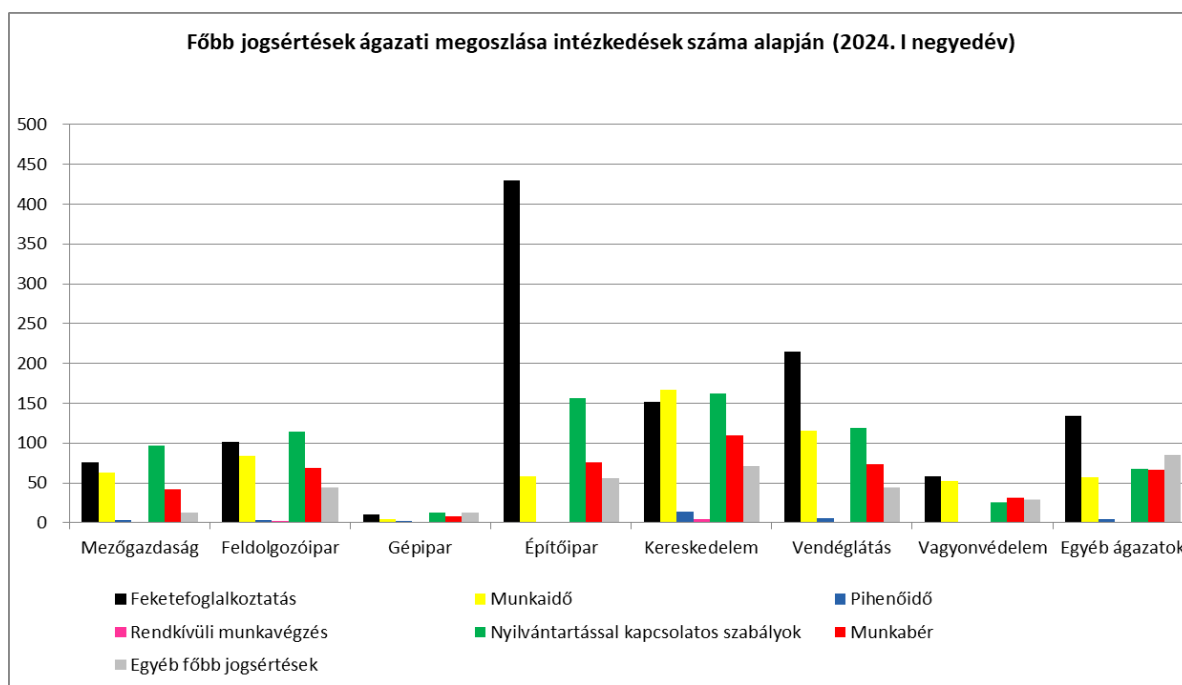
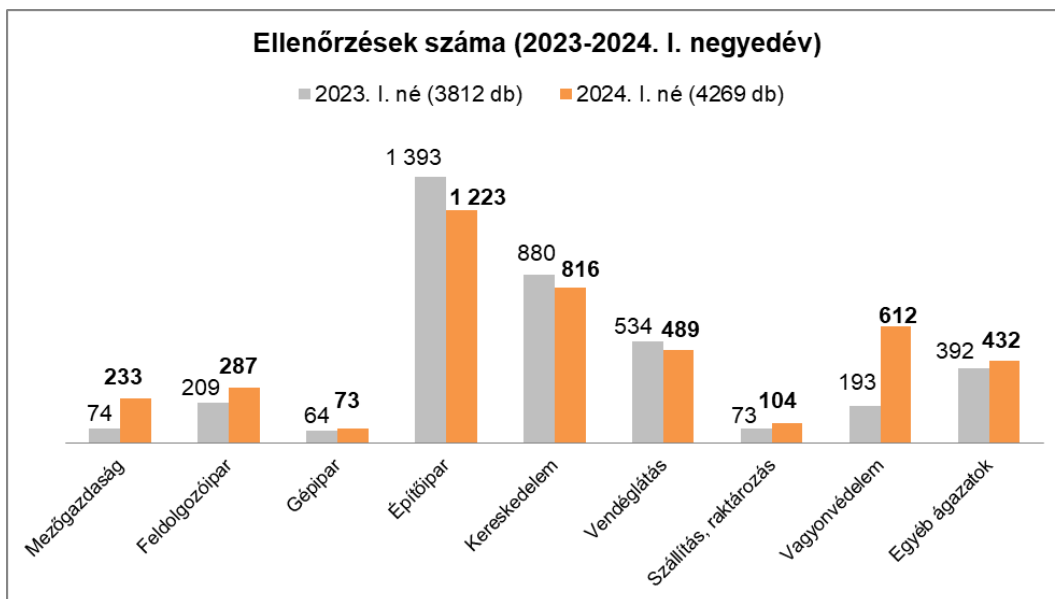
Vagyonvédelmi ágazatban jellemző a munkaidővel kapcsolatos előírások megsértése, általános tapasztalatként elmondható, hogy a heti 40 órás munkaidőre bejelentett munkavállalók készenléti jellegű munkakört látnak el úgy, hogy a teljes napi munkaidő mértékét nem emelik meg a törvényben előírt módon dokumentálva 12 órára, azonban a munkavállalók napi munkaideje ténylegesen meghaladja a 12 órát.

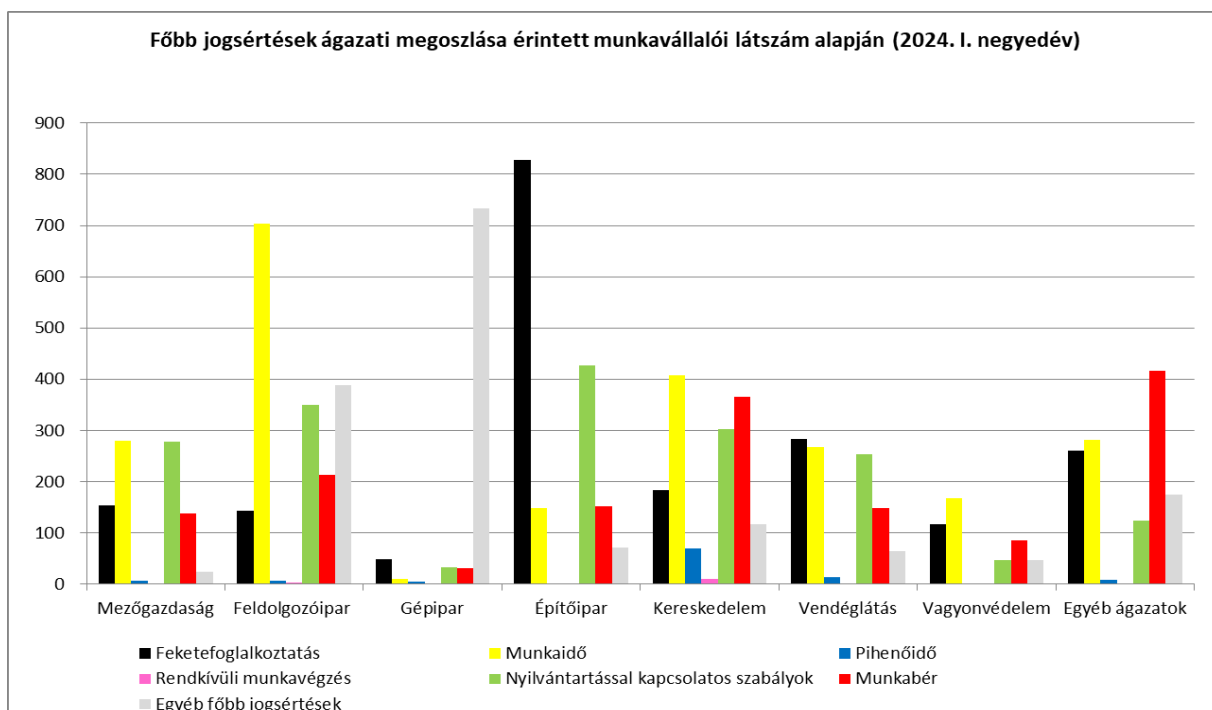
Az ágazatban gyakori, hogy a munkavállalókkal a szerződésekben foglaltaktól függetlenül minden esetben Ft/órás nettó bérrel számol el a munkáltató a ledolgozott munkaórák után. Jellemző a készpénzes fizetési mód az ágazatban. A munkavállalók közül többen számoltak be arról is, hogy a szabadság, táppénz igénybevétele az ágazatban nem ismert.

A vagyonőri munkakör sok esetben nem készenléti jellegű, ennek ellenére a munkáltatók gyakran szabálytalanul ilyen formában foglalkoztatják munkavállalóikat, komoly anyagi hátrányt okozva nekik.

Példa: Bács-Kiskun vármegyében 2024. március 05. napján egy bócsai telephelyen foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzés került lefolytatásra. Az ellenőrzés időpontjában a foglalkoztatási helyszínen 2 fő végzett személy- és vagyonőri munkát, akiket tanúként hallgattak meg az eljáró felügyelők. A telephely őrzését összesen 3 fő végzi, 2 fő munkaviszony, 1 fő egyszerűsített foglalkoztatás keretében volt foglalkoztatva. A helyszínen a munkavállalók bemutatták a beosztásként funkcionáló szolgálat ellátási tervet. A munkavállalók adóhatósági bejelentése lekérdezésre került a helyszínen, az adatok alapján a munkavállalók bejelentése megtörtént. A foglalkoztató által megküldött munkaiügyi iratokból megállapításra került, hogy a munkaviszony keretében foglalkoztatott munkavállalókat munkakör megosztás keretében kívánta foglalkoztatni a napi 24 órás szolgálat ellátására. A munkavállalók viszont nem részmunkaidőben, hanem teljes munkaidőben lettek bejelentve, munkaszerződésükben is ez szerepelt, a munkakör megosztás feltételei nem álltak fent. A munkáltató a munkakör megosztásra hivatkozva a kötetlen munkarend szabályait alkalmazta, így nem vezetett munkaidő nyilvántartást. Mivel a munkáltató munkaidő nyilvántartást nem vezetett, így a munkavállalók napi munkaidejének, pihenőidejének, szabadság kivételének, bérpótlékok megállapításának stb. ellenőrzését hiúsította meg.

3. Utóellenőrzés

Utóellenőrzés keretében elsősorban a jogviszony bejelentésére kötelező határozatok teljesítését vizsgálta a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság. Az ellenőrzések során feltárt feketefoglalkoztatás legalizálását a munkáltatók a legtöbb esetben már az ellenőrzést követően, annak hatására még a határozat meghozatala előtt, az eljárás során megtették.

Az utóellenőrzések során a jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyában kiadmányozott döntések alapján 1 338 munkavállaló jogviszonyának rendezése volt vizsgálható, mely létszám 87 %-ának utóellenőrzése teljesült.

A jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyban kiadmányozott határozatok alapján 624 munkáltató volt vizsgálható, ebből a foglalkoztatók 86,9 %-ának utóellenőrzése teljesült.

A tapasztalatok szerint azok a munkáltatók nem teljesítik a határozati kötelezések végrehajtását, akik már az alapeljárás során sem voltak együttműködőek, az átvett idézésekre nem jelentek meg, a küldemények „nem kereste” vagy „ismeretlen helyre költözött” jelzéssel érkeztek vissza.

A „feketefoglalkoztatással” kapcsolatos **utóellenőrzésnek** azért van **jelentősége**, mert a kötelezés végrehajtásával megvalósul az ellenőrzés célja. A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság ezáltal tud **hozzájárulni a törvényes munkahelyek számának növeléséhez, a munkavállalók alapvető jogainak** (biztosított jogviszony, tényleges szolgálati idő rögzítése, egyéb jogviszonyhoz kapcsolódó szabályok betartatása, stb.) **védelméhez, az állami bevételek növeléséhez, valamint a tisztességes verseny érvényre juttatásához és a jogkövető vállalkozások versenyhátrányának csökkentéséhez.**

4. Társhatósági ellenőrzések

A **társhatóságok közreműködésével** 2024. március 31. napjáig **616** foglalkoztatás-felügyeleti **ellenőrzés** zajlott, mely az összes vizsgálat 14,4 %-át jelenti.

A rendőrséggel való sikeres együttműködés a 2024. évben is tovább folytatódik, március 31-ig 176 közös ellenőrzést bonyolítottak le a hatóságok munkatársai. A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság általában olyan munkáltatók ellenőrzésekor kéri a rendőrség segítségét, ahol a munkavégzési hely jellege azt megkívánja, illetve ahol korábban a foglalkoztató megghiúsította vagy akadályozta az ellenőrzés megtartását.

A munkavédelmi hatósággal 254 esetben, az Országos Idegenrendészeti Főigazgatósággal pedig 84 alkalommal történt közös ellenőrzés.

5. A közigazgatás szolgáltató jellegének érvényesülési formái

A foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzéssel kapcsolatos állami irányítási feladatokat lát el, illetve részt vesz a munkaügyi előírások végrehajtásának elősegítését szolgáló **tájékoztató, felvilágosító tevékenység** ellátásában. A tapasztalatok szerint a munka világának szereplői a honlapon naponta akár több kérdést is feltesznek, melyekre adott válaszok ugyanott csoportosítva is megjelennek. A munkaszüneti napok közeledtével például a munkáltatók, könyvelők nagy számban kérnek tájékoztatást a munkaszüneti napi munkavégzéssel kapcsolatosan.

A hatóság **2024. március 31-ig közel 90 db** honlapos (a hatóság külső honlapján működtetett tájékoztatás/felvilágosítás menüpont használatával), valamint postai és e-mail útján érkezett **kérdést, panaszt, valamint közérdekű bejelentést válaszolt meg**, emellett országosan **több mint 400** ügyben adott tájékoztatást.

A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság több vármegyében foglalkoztatási kiállításokon, saját rendezésű nyílt napokon adott felvilágosítást az érdeklődőknek a hatóság munkájáról és a hatályos foglalkoztatási szabályokról, így a munkavállalók és munkáltatók szélesebb körű tájékoztatására is lehetőség volt.

6. Összegzés

- 2024. március 31. napjáig a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság összesen **4 269 munkáltatót** ellenőrzött, a vizsgálatok során a **foglalkoztatók 64 %-nál tárt fel munkaügyi jogsértéseket**, amelyek az ellenőrzés alá vont **munkavállalók (15 549 fő) 57 %-át érintették**.
2023. első negyedévhez viszonyítva az **ellenőrzések számában** (2023. március 31-ig: 3 812 db) **növekedés**, a **szabálytalan munkáltatók arányában** pedig (2023. március 31-ig 67 %) három százalékos **csökkenés** tapasztalható.
- Az ellenőrzéssel érintett munkavállalók számában **jelentős növekedés tapasztalható** (2023. március 31-ig: 14 424 fő), és **arányaiban** két százalékkal **kevesebb munkavállalót érintett** (2023. március 31-ig: 59 %) valamilyen **munkaügyi jogsértés** a vizsgált időszakban.
- Az első negyedéves ellenőrzési tapasztalatok szerint a **feketefoglalkoztatás aránya** a 2023. év hasonló időszakához képest **csökkent**, az ellenőrzött munkavállalók **12,98 %-át** (2 019 fő) érintette.
- Összességében tehát a **főbb összesített ellenőrzési adatok pozitív irányba mozdultak** az első negyedévben.
- A foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzések eredményessége tovább növekszik, az ellenőrzési célpontok kiválasztása során a hatóságok ágazatsemlegesség kialakítására törekednek, hogy valóban olyan munkahelyeket vonjanak ellenőrzés alá, ahol a munkavállalókat jogsértés éri.
- A munkabérrel kapcsolatos szabálytalanságokon belül a megemelt összegű **minimálbér és garantált bérminimummal kapcsolatos szabálytalanságok továbbra sem jellemzőek**.
- Az ellenőrzéssel érintett munkavállalókra kivetítve az **építőiparban** és a **vagyonsvédelemben javult a feketefoglalkoztatás aránya**, a **többi ágazatban** azonban **növekedés tapasztalható** a 2023. évi első negyedévhez képest.
- A javuló tendencia ellenére az **építőiparból került ki** –a korábbi ellenőrzési tapasztalatokhoz hasonlóan - **a legtöbb feketén foglalkoztatott munkavállaló**, ezt követi a vendéglátás, az egyéb ágazatok és a kereskedelem területe.

Forrás: a foglalkoztatás-felügyeleti hatóságok 2024. I. negyedéves beszámolóí